

Motion till riksdagen 2005/06:N351

av **Jeppe Johnsson m.fl. (m, fp, kd, c)**

Slopande av de statliga monopolen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en genomgripande översyn av den svenska monopolsituationen.

Motivering

Det senaste årtiondet har inneburit avskaffande av flera stora statliga monopol. Telefoni, postväsende och elmarknad har alla öppnats för privata aktörer. Alltjämt kvarstår dock monopolen på flera viktiga områden. På t.ex. marknaden för läkemedel får enbart statliga aktörer verka.

Dagens situation innebär att det privata näringslivet är betrodna med försäljning av alkohol i festlokaler på kvällstid, men inte i livsmedelsbutiker under dagen. Privata läkemedelsföretag får ansvara för tillverkningen av avancerade mediciner, under strikt statlig kontroll, samtidigt som privata aktörer inte ens tillåts sälja nikotinplåster (men väl cigaretter). Denna ordning saknar konsekvens, och beror till stor del på att statliga institutionella intressen bevakar sina positioner snarare än på värnande av det allmännas bästa. I flera fall strider även dagens ordning med stor sannolikhet mot EU-rätten.

Utöver de renodlade monopolen arbetar staten i dag aktivt för att hämma konkurrensen på en rad områden, främst inom sjukvården. Offentligt finansierad, men utförd i privat regi, har denna typ av sjukvård och omsorg blivit ett uppskattat inslag i den svenska sjukvården, av såväl personal som patienter. Trots detta har regeringen agerat för att minska inslaget av privata aktörer inom vård- och omsorg, t.ex. genom den uppmärksammade ”stopplagstiftningen”.

Även på lokal nivå agerar det offentliga i många fall för att hämma konkurrensen. Detta tar sig ofta formen av gynnande av en viss privat eller offentlig verksamhet på andra aktörers bekostnad. Ofta bedriver kommuner verksamhet som inte ingår i de kommunala kärnuppgifterna, som gym, restauranger och blomsteraffärer, och som direkt konkurrerar med det privata nä-

Fel! Okänt namn på

ringslivet. Även vad gäller friskolornas rättigheter har många kommuner valt att otillbörligt gynna de egna skolorna på alternativens bekostnad.

Allt detta leder till ineffektivt resursutnyttjande och stora kostnader för svenska folket. Kostnaderna för de stora offentliga monopolen hamnar i slutänden på svenskarnas skattsedlar. Till de direkta kostnaderna tillkommer även kostnader som tillfogas svenskarna indirekt. Hur mycket kostar det att tusentals svenskar inte bekvämt kan få tag på en huvudvärkstablett när de behöver den? Vad är kostnaden för att tusentals svenska barn tvingas gå i undermåliga skolor, utan möjlighet att byta till ett bättre alternativ?

Få vill i dag gå tillbaka till ett Sverige utan friskolor, med bara ett telefonbolag och två tv-kanaler. Konkurrensutsättning har gett svenskarna bättre kvalitet och billigare priser, och har bidragit till bättre löner och karriärmöjligheter inom vård och omsorg. Det talar i sin tur för en genomgripande översyn av den svenska konkurrenspolitiken. Monopol och konkurrensinskränkningar som inte kan motiveras med hänsyn till det allmännas bästa bör slopas. Näringsaktörer, med tillbörlig reglering och översyn, bör tillåtas verka inom alla områden som inte rör myndighetsutövning.

Stockholm den 1 oktober 2005

Jeppé Johnsson (m)

Elizabeth Nyström (m)

Holger Gustafsson (kd)

Viviann Gerdin (c)

Runar Patriksson (fp)

Lars Lindén (kd)